

Republika e Kosovës • Republika Kosovo • Republic of Kosovo
Institucioni i Avokatit të Popullit • Institucija Ombudsmena • Ombudsperson Institution

---

IZVEŠTAJ
NACIONALNOG MEHANIZMA ZA SPREČAVANJE TORTURE
O POSETI PRITVORNOM CENTRU U MITROVICI

Za: Gđa. Albulena Haxhiu, ministarka
Ministarstvo Pravde

Gđa. Dafina Dafina Gexha Bunjaku, vršilac dužnosti -ministarka
Ministarstvo Zdravlja

Kopija: Gđa. Duda Balje, predsednica,
Komisija za ljudska prava, ravnopravnost polova, nestala lica i peticije

G. Habit Hajredinaj, direktor
Kancelarija Premijera – Kancelarija za dobro upravljanje

G. Ali Gashi, vršilac dužnosti
Genralni direktor
Korektivna Služba Kosova

G. Milazim Gjocaj, direktor
Departman za zdravlje u zatvorima

G. Benasim Medić, direktor
Pritvorni Centar u Mitrovici

Priština, 15 octobar 2021, godine

UVOD

Nacionalni Mehanizam Ombudsmana za Sprečavanje torture (u daljem tekstu *NMST*) u skladu sa članom 17, Zakona br. 05/L-019 o Ombudsmanu može u svako vreme i bez najave da poseti sva mesta gde se drže osobe lišene slobode, uključujući policijske stanice, pritvorske centre, zatvore, mesta gde su stranci pritvoreni i lišeni slobode, čiji je boravak u Republici Kosovo u suprotnosti sa važećim zakonima i podložan je prisilnom povratku iz Republike Kosovo, kao i psihijatrijske ustanove i one za socijalnu zaštitu.

Na osnovu ovog mandata, NMST je dana 29. jula 2021. godine, posetio Pritvorni Centar u Mitrovici. (udaljem tekstu *PCM*).

Glavni cilj ove posete bio je procena poštovanja osnovnih ljudskih prava zatvorenika smeštenih u PCM, a koja su garantovana Ustavom Republike Kosova, ostalim važećim zakonodavstvom u Republici Kosova i međunarodnim standardima za zaštitu prava lica lišenih slobode.

U PCM primljeni su pritvorenici i osuđenici sa kaznom ispod 20 godina. Zatvorenici su različitih nacionalnosti i smešteni su na dva sprata.¹ Prema podacima Direkcije PCM, kapacitet ovog centra je za 77 lica. U vreme kada je NMST posetio PCM, u stom je bilo smešteno 52 lica.

Saradnja sa NMST-om tokom posete

1. Tokom posete NMST-a obavljene PCM-u, osoblje Korektivne službe Kosova (u daljem tekstu KSK) i osoblje Departmana zdravstva zatvora (u daljem tekstu DZZ) pružili su monitoring ekipi punu saradnju. Ekipa je bez odlaganja imala pristup svim prostorijama zatvora i istoj su dostavljene sve informacije potrebne za obavljanje zadatka. U skladu sa Zakonom o Ombudsmanu, ekipa je koristila kameru bez ometanja sa strane vlasti PCM-a.

Fizičko zlostavljanje

2. Tokom posete PCM-u, NMST je primio žalbe na fizičko zlostavljanje i prekomernu upotrebu fizičke sile od strane korektivnih službenika. NMST je primetio da je interaktivna komunikacija između korektivnih službenika i zatvorenika uopšte na zadovoljavajućem nivou, ali i da su u nekim slučajevima uočene tenzije u odnosima između korektivnih službenika i zatvorenika. **Takođe, u određenim slučajevima, NMST je primio navode o fizičkom zlostavljanju i prekomernoj upotrebi fizičke sile.**
3. **U pogledu određenih navoda o fizičkom zlostavljanju i prekomernoj upotrebi fizičke sile, NMST smatra da uprava PCM-a treba da bude stalno na oprezu i korektivnom osoblju šalje jasnu poruku da svaki oblik zlostavljanja, uključujući verbalno zlostavljanje, je nezakonit i da će isti biti kažnjen u skladu s važećim zakonima.**
4. Takođe, korektivno osoblje treba strogo da koristi samo neophodnu i proporcionalnu silu kako bi zatvorenika stavilo pod kontrolu, i u trenutku kada se zatvorenik stavi pod kontrolu, dalja upotreba fizičke sile ne može biti opravdana.

---

¹ Podaci sa zvanične web stranice Korektivne Službe Kosova, na linku: <https://shkk.rks-gov.net/institucionet-single/2236>.

5. Tokom posete, veliki broj pritvorenika srpske nacionalnosti odbio je sastanak sa predstavnicima NMST-a, neki od njih nisu bili zainteresovani, a u nekim slučajevima, zbog etničke pripadnosti članova NMST-a, nisu imali poverenja u NMST.
6. NMST izražava žaljenje zbog ovakvog stava i nepoverenja u NMST. Kao i u prošlosti, Nacionalni mehanizam će nastaviti sa radom u skladu sa Ustavom Republike Kosovo i Zakonom o Ombudsmanu, sa profesionalnim pristupom i bez diskriminacije za sve osobe lišene slobode, bez obzira na etničku, polnu i rasnu pripadnost, i prema svim drugim osnovama za diskriminaciju, koje su predviđene zakonima na snazi u Republici Kosovo i međunarodnim standardima za osnovna ljudska prava.

Uslovi smeštaja

7. ZIKS izričito navodi da osuđeno lice ima pravo na smeštaj u skladu sa savremenim higijenskim uslovima i lokalnim klimatskim prilikama.² Dalje, zakon definiše: *“Prostorije u kojima osuđeno lice živi i radi moraju da budu dovoljno prostrane da svako osuđeno lice ima na raspolaganju najmanje osam (8) kubnih metara prostora i kada je to moguće devet (9) kvadratnih metara za osuđenike u zajedničkim ćelijama a četiri (4) kvadratnih metara za osuđenike u samici i dovoljno prirodno i veštačko osvetljenje za rad i čitanje, kao i grejanje i ventilaciju.”*³ Dalje, ovaj zakon propisuje da prostorije ne smeju da budu vlažne i moraju da imaju adekvatne sanitarne instalacije i ostale uređaje neophodne za ličnu higijenu.⁴
8. Uopšteno, uslovi smeštaja u PCM-u mogu se smatrati prihvatljivim, osim u određenim slučajevima, **u pogledu životnog prostora zatvorenika, gde uslovi smeštaja nisu u skladu sa ZIKS-om, sa međunarodnim standardima za zaštitu prava zatvorenika i sa Standardima Evropskog komiteta za sprečavanje torture (u daljem tekstu KPT).**
9. **Iz merenja sprovedenih u ćelijama, rezultira da su neke ćelije daleko od standarda postavljenih ZIKS-om i međunarodnim standardima za ljudska prava zatvorenika.**
10. **NMST je takođe primao žalbe zatvorenika zbog visokih temperatura u njihovim ćelijama.** NMST smatra da bi nadležni organi trebali poduzeti mere kako bi se eliminisao ovaj nedostatak koji je izraženiji tokom letnje sezone. U vezi sa ovim nedostacima, NMST je obavestena od strane direkcije da je planirana izgradnja novog pritvorskog centra, ali da za sada nema zvanične odluke Ministarstva pravde.

Hrana

11. ZIKS definiše da osuđeno lice ima pravo na odgovarajuću hranu, tri obroka dnevno, za održavanje dobrog zdravlja i snage, koja mora da bude raznovrsna i hranljiva. Hrana koja se pruža osuđenom licu treba da odgovara njegovom uzrastu i zdravlju, prirodi posla, godišnjem dobu i klimatskim uslovima i ukoliko je to moguće, njegovim verskim i kulturološkim potrebama. Dalje, zakon propisuje obavezu da se osuđenom licu treba

---

² Zakon br. 04/L-149 o Izvršenju krivičnih Sankcija, član 36, stav 1.

³ Zakon br. 05/L-129 o izmeni i dopuni Zakona br. 04/L-149 o Izvršenju krivičnih Sankcija, član 3, stav 2.

⁴ Zakon br. 04/L-149 o Izvršenju krivičnih Sankcija, član 36, stav 3.

obezbediti hrana koju im preporučuje lekar.⁵ Takođe ZIKS definiše da osuđeno lice tokom čitavog vremena treba da ima na raspolaganju vodu za piće.⁶

12. Mandelina pravila, važan međunarodni pravni akt za prava zatvorenika, utvrđuju obavezu vlasti da zatvorenicima u svakom trenutku obezbede odgovarajuću hranu za njihovo zdravlje, kao i vodu za piće.⁷ S tim u vezi, Evropska zatvorska pravila takođe propisuju obavezu vlasti da zatvorenicima obezbede dijetalnu hranu, imajući u obzir njihovu starost, fizičko stanje, veru i prirodu posla. Dok hrana treba da se pripremi i servira u odgovarajućim higijenskim uslovima, a voda za piće treba da bude dostupna u svakom trenutku.⁸ **NMST nije primio žalbe zatvorenika u vezi sa ovim pravima.**

Režim

13. Što se tiče režima, u PCM je oko 16 osuđenika angažovano na poslu. U okviru PCM postoji pet radionica na kojima se osuđenici mogu angažovati na poslu i na različitim obukama. Osuđenici imaju pravo na najmanje 2 sata hodanja dnevno.⁹ Zatvorenicima su na raspolaganju i biblioteka, šetališta i sala za fitnes. Pritvoreni se ne angažuju na poslu jer je za obavljanje poslova i drugih aktivnosti potrebna dozvola nadležnog suda. **NMST je primio žalbe od pritvorenika koji, prema njihovim izjavama i izjavama direktora, većinu svog vremena provode u ćelijama (približno 22 sata).**
14. Što se tiče režima za pritvorenike, NMST Ombudsmana je i u prošlosti izražavao zabrinutost zbog izuzetno lošeg režima i preporučio da se ulože naponi da se poveća angažovanje pritvorenika na poslu i drugim istinskim aktivnostima, koliko je to moguće.
15. **S tim u vezi, NMST smatra da što je duži period pritvora, režim koji se pruža pritvorenicima bi trebao da bude bogatiji.**¹⁰
16. Tokom posete, NMST je primio žalbe zatvorenika srpske nacionalnosti koji su se žalili da za njih ne postoji zatvor ili otvorena zatvorska jedinica, kao što je Korektivni centar u Smrekovnici, u kome se ne smeštaju zatvorenici srpske nacionalnosti. U tom smislu, NMST smatra da se sa svim zatvorenicima treba postupati bez razlike u skladu sa Ustavom Republike Kosovo i važećim zakonima.

Zdravstvena nega

17. Član 43. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija propisuje da osuđeni ima pravo na besplatne zdravstvene usluge. Osuđeno lice kome se ne može pružiti odgovarajuća medicinska nega u korektivnoj instituciji šalje se u zatvorsku bolnicu, odgovarajuću psihijatrijsku ustanovu ili bilo koju drugu zdravstvenu ustanovu.¹¹

---

⁵ Zakon br. 04/L-149 o Izvršenju krivičnih Sankcija, član 39, stavovi 1 i 2.

⁶ Zakon br. 04/L-149 o Izvršenju krivičnih Sankcija, član 40.

⁷ Mandelina Pravila, Pravilo 22.

⁸ Evropska Pravila za zatvore, Pravila 22.1 do 22.6.

⁹ Prema članu 37 Zakona br. 04/L-149 o Izvršenju krivičnih Sankcija, osuđeni imaju prava na najmanje 2 sata šetnje.

¹⁰ NMST, Pismo preporuke o poseti Pritvornom Centru u Peći, objavljeno dana 16 decembra 2019.godine. Vidi: <https://www.oik-rks.org/wp-content/uploads/2019/12/Leter-rekomandim-perkitazi-me-viziten-ne-QP-Peje.pdf>.

¹¹ Zakon br. 04/L-149 o Izvršenju krivičnih Sankcija, član 43, stav 2.

18. Medicinsko osoblje PCM-a sastoji se od jednog lekara sa redovnim ugovorom, koji radi od 07:00-15.00 svakog drugog dana i dežura 24 sata. Zdravstvenoj jedinici na raspolaganju je i 6 redovnih medicinskih tehničara, gde 5 medicinskih tehničara radi u smenama od 24 sata, dok glavna medicinska sestra (medicinski tehničar) radi od 08:00 do 16:00. Takođe imaju i jednog psihologa i jednog stomatologa po ugovoru koji rade određenim danima i po potrebi.
19. Što se tiče infrastrukture, zdravstvena jedinica ima prostoriju u kojoj se obavljaju medicinske posete, intervencije, stomatološki tretmani, soba psihologa i soba glavne sestre. NMST smatra da ovaj prostor nije odgovarajući za pružanje medicinskih usluga i ne štiti poverljivost medicinskih usluga. Zdravstvena jedinica poseduje EKG, ultrazvuk, boce sa kiseonikom, defibrilator, tenziometar, potrošni materijal i šok-terapiju.
20. Ostale medicinske usluge pružaju se od najbližeg centra porodične medicine i regionalne bolnice. Osim toga, zdravstvena jedinica poseduje sve relevantne medicinske protokole. **NMST je primio žalbe zatvorenika albanske nacionalnosti da medicinsko osoblje u ovoj zdravstvenoj jedinici ne govori albanski, pa je komunikacija sa medicinskim osobljem otežana i neadekvatna**

Značaj lekarskih pregleda novo primljenih zatvorenika

21. KPT i ostali pravni međunarodni akti stalno naglašavaju značaj medicinskog pregleda novo primljenih zatvorenika, posebno u institucijama koje predstavljaju prijemne tačke u sistemu zatvora. Takav lekarski pregled je od suštinskog značaja, posebno u cilju sprečavanja samoubistva i širenja zaraznih bolesti (kao što su tuberkuloza, hepatitis B/C, HIV).
22. Prema KPT-u, zatvorske medicinske službe mogu dati značajan doprinos sprečavanju fizičkog zlostavljanja u periodu neposredno pre hapšenja, to jest u periodu kada se osobe drže od agencija za sprovođenje zakona, putem sistematskog i pravovremenog evidentiranje povreda i, kada je to prikladno, obezbeđivanjem informacija relevantnim autoritetima.¹²
23. ZIKS¹³ i Standardna praksa postupanja (u daljem tekstu SPP)¹⁴ DZZ-a određuje obavezu autoriteta da se novoprimljeni zatvorenik podvrgne lekarskom pregledu u roku od 24 časova od trenutka prijema.
24. Takve obaveze su takođe određene međunarodnim aktima o zaštiti prava zatvorenika, kao što su: Mandelina pravila¹⁵, Evropska zatvorska pravila¹⁶ i Pravila Ujedinjenih nacija za zaštitu maloletnika lišenih slobode.¹⁷

---

¹² Evropski komitet za sprečavanje torture, 26. opšti izveštaj, paragraf 72, na: <https://rm.coe.int/168070d0c8>.

¹³ Zakon br. 04 /L-149 o izvršenju krivičnih sankcija, član 31.

¹⁴ Standardna praksa postupanja, tačka 1. Vidi na: <https://msh.rks-gov.net/vp-content/uploads/2013/11/1.-Practices-Standard-Ekamination-NoC-DShB.pdf>.

¹⁵ Mendelina pravila, Pravilo 34. Vidi na: https://vvv.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/GA-RESOLUTION/E_ebook.pdf.

¹⁶ Savet Evrope, Preporuka (2006) 2 Saveta ministara za države članice o Evropskim zatvorskim pravilima, tačka 42.1. Vidi

25. Na osnovu tvrdnji zatvorenika i relevantne medicinske dokumentacije, novo primljeni zatvorenici se kontrolišu u roku od 24. časova od trenutka dolaska u PCM.

Poverljivost zdravstvenih usluga

26. Poverljivost medicinskih usluga je predviđena Standardnom praksom postupanja,¹⁸ usvojenom od strane Ministarstva zdravstva, Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija,¹⁹ standardima KST-a,²⁰ i međunarodnim aktima kao što su: Mendelina pravila²¹ i Pravila Ujedinjenih nacija o zaštiti maloletnika lišenih slobode.²²

27. Štaviše, standardi KPT-a takođe predviđaju da svi medicinski pregledi zatvorenika treba da se obave na način kojim se ne vide i čuju od strane korektivnih službenika, osim ako lekar to ne zatraži.

28. Takođe član 25, stav 3. Administrativnog uputstva o kućnom redu u korektivnim institucijama izričito određuje: *"Doktor vršio lekarski pregled u uslovima medicinske poverljivosti i etičkih i profesionalnih normi."*

29. Na osnovu informacija dobijenih od osoblja zdravstvene službe i intervjua sa zatvorenicima, zdravstvene usluge se uglavnom pružaju bez prisustva korektivnih službenika

Disciplinske mere

30. Shodno važećem zakonodavstvu, disciplinske kazne koje se mogu izreći osuđenima su: ukor, ukidanje određenih beneficija, nalog za nadoknadu i samica²³. Dok, u slučaju pritvorenika, mogu se izreći sledeće kazne: ograničenje ili zabrana poseta ili prepiske, osim kontakata sa braniocem, Ombudsmanom i diplomatskim misijama. Tokom posete PCM-u nije bilo zatvorenika kažnjenih disciplinskom merom samoće.

31. NMST je obavešten da medicinska služba ne učestvuje u donošenju odluka u vezi sa sposobnošću pritvorenika ili osuđenog da se suoči sa disciplinskom merom samice. NMST smatra da medicinsko osoblje ima jasnu ulogu u tom pogledu. Učešće lekara u odlučivanju, koji je u stvari lekar pritvorenog ili osuđenog lica, narušilo bi odnos lekar-pacijent, osim ako se ova mera ne preduzme iz medicinskih razloga.²⁴

---

u:<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016804c221d>.

¹⁷ Pravila Ujedinjenih nacija o zaštiti maloletnika lišenih slobode, tačka 27, na:

https://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/res45_113.pdf.

¹⁸ Standardna praksa postupanja, tačka 11. Vidi u: <https://msh.rks-gov.net/wp-content/uploads/2013/11/1.-Praktikat-Standardte-te-Veprimit-n%C3%AB-DShB.pdf>.

¹⁹ Zakon o izvršenju krivičnih sankcija, član 49.

²⁰ Standardi KST-a, objavljeni 2018. godine, stavovi 50 i 51. Za više informacija vidi na:<https://rm.coe.int/16806ce943>.

²¹ Mendelina pravila, Pravilo 26, tačka 2, na: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/GA-RESOLUTION/E_ebook.pdf.

²² Pravila Ujedinjenih nacija za zaštitu maloletnika lišenih slobode, tačka A, Pravilo 19, u: https://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/res45_113.pdf.

²³ Stavovi od 101. do 113. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija.

²⁴ Evropski komitet za sprečavanje mučenja, u svom izveštaju o poseti Kosovu 2015. godine, zatražio je od nadležnih vlasti da prekinu praksu da se od lekara zahteva da potvrdi da je pritvorenik ili osuđenik sposoban da izdrži tu meru.

32. Tokom posete, NMST je primetio da je osuđenicima sa disciplinskom merom samice uručena kopija odluke koja sadrži i pravne savete o pravnom leku koji se može koristiti protiv odluke o izricanju disciplinske mere.

Kontakti sa spoljnim svetom

33. Važeće zakonodavstvo²⁵, u slučaju osuđenih lica, propisuje da osuđenici imaju neograničeno pravo na prepisku (koji podležu određenim izuzecima), imaju pravo na mesečnu posetu, koja traje najmanje jedan sat, i pravo na posetu dece ili njihovih supružnika najmanje jednom u tri meseca, uz trajanje od najmanje tri sata. Pored toga, oni imaju pravo na telefonske razgovore.

34. Što se tiče telefonskih poziva, Administrativno uputstvo o kućnom redu u korektivnim institucijama²⁶ propisuje je da osuđeni ima pravo na telefonske razgovore sa članovima uže porodice i sa drugim osobama. Prema ovom uputstvu, telefonski razgovor osuđenog i pritvorenog lica ne može biti duži od 15 (petnaest minuta).

35. Osuđenicima u osnovnom režimu može biti dozvoljen jedan telefonski poziv tokom nedelje, koji traje 15 (petnaest minuta), dok se osuđenicima u naprednom režimu mogu dozvoliti dva telefonska poziva, koji traju 15 (petnaest minuta)). **NMST je, međutim, primio žalbe zatvorenika albanske nacionalnosti da su njihovi pozivi ograničeni na 10 minuta. Direktor PCM-a je negirao ove navode.**

36. U slučaju pritvorenika, članom 200. Zakonika Kosova o krivičnom postupku propisano je da pritvorenici mogu primiti posete „u skladu sa okvirima kućnog reda pritvorske ustanove”, na osnovu dozvole sudije za prethodni postupak i pod njegovim nadzorom. Dalje, Zakonik propisuje da druge prepiske i posete podležu odluci sudije za prethodni postupak. Na osnovu razgovora sa pritvorenicima, rezultira da se njima omogućuju dve posete mesečno, uz dozvolu suda i dodatna poseta od strane Direkcije, na osnovu zahteva koji je pritvorenik podneo, u određenim okolnostima.

37. Ombudsman ili njegovi predstavnici mogu da posete pritvorenike i da se dopisuju sa njima bez prethodne najave i bez nadzora sudije za prethodni postupak, sudije pojedinca za suđenje ili predsednika sudskog veća ili drugih osoba koje imenuje taj sudija. Pisma pritvorenika poslata Instituciji Ombudsmana ne mogu se kontrolisati. Ombudsman i njegovi predstavnici mogu poverljivo komunicirati u usmenom ili pismenom obliku sa pritvorenicima. Takođe, osuđena lica mogu da se obrate i NMST Ombudsmana i putem telefona.

38. U slučaju stranih državljana, njima je pružena mogućnost da kontaktiraju u pismenom ili usmenom obliku sa diplomatskim predstavništvom ili sa relevantnom državnom kancelarijom, čije državljanstvo ima on.²⁷

---

²⁵Zakon o izvršenju krivičnih sankcija, članovi 62-65.

²⁶Administrativno uputstvo o kućnom redu u popravnim ustanovama, član 54.

²⁷Zakon o izvršenju krivičnih sankcija, član 33. stav 1.

Prostori u kojima su obavljaju posete

39. Tokom posete, NMST je posetio i prostorije PCM-a gde se obavljaju porodične posete. Uslovi u ovim oblastima ostaju na zadovoljavajućem nivou. Takođe, soba u kojoj se obavljaju slobodne posete je u dobrom stanju, uključujući toalete i drugu relevantnu opremu.

Incidenata između zatvorenika

40. Prema podacima Direkcije, bilo je 25 incidenata od početka 2021. godine. NMST je primetio da su ovi incidenti, nakon odgovarajućih lekarskih pregleda i istraga, zabeleženi u odgovarajućim administrativnim i medicinskim obrascima.

Postupak za podnošenje žalbi

41. Delotvorni sistem podnošenja žalbi osnovna je garancija protiv zlostavljanja u zatvorima i pritvorskim centrima. Osobe smeštene u ovim centrima treba da imaju mogućnost da podnesu žalbu unutar zatvora ili pritvorskog centra u kome su smeštene da im se na poverljiv način omogući pristup odgovarajućim vlastima.

42. Član 91. ZIKS-a detaljno je propisao proceduru po kojoj se pritvorenici i osuđena lica mogu putem žalbe ili molbe obratiti direktoru određene institucije Korektivne službe Kosova. Postupak uključuje rokove za odgovor direktora i mogućnost podnošenja žalbe drugom organu, što je u ovom slučaju Generalna direkcija Korektivne službe i Ministarstvo pravde.²⁸

43. NMST je primetio da se na raspolaganju zatvorenika u PCM nalaze kutije za žalbe, postavljene od Korektivne službe Kosova, kutije za žalbe postavljene od DZZ, i kutije za žalbe postavljene od Institucije Ombudsmana (IO). Kutije za žalbe koje je postavila Institucija Ombudsmana mogu biti otvorene samo od strane osoblja ove institucije, što žalioćima pruža poverljivost prilikom podnošenja žalbe. NMST nije primio nikakve žalbe u vezi sa poštovanjem ovog prava.

Na osnovu nalaza i zaključaka postignutih NMST-a tokom posete, u skladu sa članom 135, stav 3. Ustava Republike Kosovo i članom 17, stav 7. Zakona 05/L-019 o Ombudsmanu, Ombudsman:

PREPORUČUJE

Ministarstvu pravde:

- 1. Da dok god se PCM koristi, zatvorenicima treba da se garantuju uslovi smeštaja u skladu sa ZIKS-om, međunarodnim standardima za osnovna prava zatvorenika i Standardima Evropskog komiteta za sprečavanje torture.**

---

²⁸ Član 91, stav 4 Zakona o izvršenju krivičnih sankcija propisuje: "Na podnetu pritužbu direktor kazneno popravne ustanove treba da odgovori u roku od petnaest (15) dana, dok Centralna kancelarija Kazneno popravne službe treba da odgovori u roku od trideset (30) dana. Na pritužbu podnetu u pisanoj formi daje se odgovor u pisanoj formi."

2. Da menadžment PCM-a pošalje jasnu poruku korektivnom osoblju da je svaki oblik zlostavljanja, uključujući i verbalno zlostavljanje, nezakonit i da će biti kažnjen u skladu sa važećim zakonima.
3. Da trajanje telefonskih razgovora bude u skladu sa važećim Kućnim redom.
4. Da se kad god je tako nešto moguće i kada se ispunjavaju zakonski kriterijumi, pritvorenicima pruži posao i druge stvarne aktivnosti.

Ministarstvu zdravlja:

1. S obzirom na broj albanskih zatvorenika u Pritvorskom centru u Mitrovici, uraditi aranžmane tako da zatvorenici primaju medicinske usluge na jeziku koji oni razumeju.

U skladu sa članom 132, stav 3. Ustava Republike Kosovo (*“Bilo koji drugi organ ili institucija, koja sprovodi legitimnu vlast u Republici Kosovo je dužna da odgovori na zahteve Ombudsmana i da mu/joj predstavi sva dokumenta i informacije koje su od njega zatražena u saglasnosti sa zakonom”*) i članom 28 Zakona br. 05/L-019 o Ombudsmanu (*“Autoriteti, kojima je Narodni Advokat uputio preporuke, zahtev ili predlog za preduzimanje konkretnih mera, uključujući i disciplinske mere, treba da odgovore u roku od trideset (30) dana. Odgovor treba da sadrži razloge u pisanoj formi o preduzetim radnjama u vezi navedenog pitanja”*), molimo Vas da nas obavestite o preduzetim radnjama u vezi sa navedenim pitanjima.

S poštovanjem,

Naim Qelaj
Ombudsman